

ԱՄԵՐԻԿԱ

ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐԾՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԹ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 2, 1896

ԹԻԻ 18

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Աստուած Տաղաւին կը կանչէ	137
Միայն Մէկ Բանի կը փափաքիմ	137
«Արթուն կեցէք»	137
Սինայէ Գորդանան	138
Բաժանումներ Կեանքի Մէջ	139
Համոզմունք Հանգէպ Անորոշութեան	139
Ինչու Համոզմունք Եմ Թէ Պէտք է Իսկապէս	140
Հրաժարիլ Ոգիւնի Ըմբռնութեան	140
Ականջները Ծակել Օշ Դնելու Համար	140
Մըջիւնները Լեղու Ունի	140
Մերուսներու Տրուելու Խնամքը	140
Անհատաբարութիւն Ազգերուն Մէջ	141
Թղթակցութիւնը	—
Լուին Աւետարանչութիւն	141
Տոգ. Յակոբոս Է.Ֆ. Կիրակոսեան	142
Պրոստայի Ուսումնասիրաց Ընկերութեան Զբօսարանը	142
Ազդ	142
Հանգէս Քաղաքական	143
Իրամական	144

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Մէկ բերթի գինն է 30 փարա: Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ բղթատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղութիւլ առ Մր. Հ. Ս. Պարքըմ, Ամերիկացի Խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միութեան Ընկերութեան Կողմէն, Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՆԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՔԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽԱՐԱԹԵՐ

ԱՍՏՈՒԱԾ ՏԱԿԱՒԻՆ ԿԸ ԿԱՆՁԷ

«ՈՒ ԲՆԵՐ ԶԱՐԻՆՆԵՐ, ՎԵՐԵՐՈՒ ԵՒԷ»
(Ե. Մ. Ե. 1)

Ահաւասիկ աւետիս մը, բայց միայն անոնց համար որ կը լսեն և կարեւորութիւն կու տան անոր, անոնց համար որ ծարաւ կը զգան, պէտք կը զգան բանի մը զոր այս աշխարհը չէ կարող տալ: Ուր որ մեղքէ ազատ ըլլալու իղձ կայ, այդ նշանն է թէ Աստուած շատ մօտ եկած է: Երբ ծուռ գործը ցաւ կու տայ սրտին, այդ՝ Հոգիին հրաւերն է կեանաց շուրջէն խմելու: Վերստին չնորոգուածները շատ անգամ կը լսեն Աստուծոյ ձայնը որ իրենց կը կանչէ, բայց Մամուէլ պատանիին նման չեն գիտնար թէ խօսողն Աստուած է: Խաղաղութեան պակասութիւնն անգամ ապաշխարութեան հրաւեր է: Աստուած միշտ իր ձայնը լսել կու տայ սրտին մէջ: Տկարութիւնն զգալով է որ հիւանդը կատարեալ առողջութեան կը բաղձայ,

և մեղաց մէջ մնայուն հաճոյք չգտնելով է որ շատ անգամ ամենէն խստացեալ մեղաւորը հոգւով կը հառաչէ և կը ցանկայ բարութեան: Այսպիսի ամէն պարագայի մէջ Աստուծոյ Հոգին կ'ըսէ, եկէք, կենաց շուրջէն ձեր առէք: Երբ այս բանը կը պատահի, պէտք չէ օգնութեան համար հոգիին հանած աղաղակները խեղդել՝ դարձեալ մեղանշական կեանքի մէջ շարունակելով: Պէտք է կայնիլ և Աստուծոյ ըսելիքը լսելու պատրաստուիլ, վասն զի անշուշտ պիտի խօսի և ճամբան պիտի հարթէ: «Եկէք» ծարաւի մարդը նուազեալ կ'ըլլայ և չկրնար արագ քալել, բայց կրնայ շուտով դիմել աղբիւրը և ցուցնել թէ կ'անսայ հրաւերին և կ'ուզէ առնել կենսատու շուրջ: Աստուած կ'օգնէ ամենուն որ կ'ուզեն իրեն հաճոյ ըլլալ:

ՄԻԱՅՆ ՄԵԿ ԲԱՆԻ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻՄ

Աստուծոյ մարդոց երեւելիներէն մին որ այս դարուս մէջ ապրեցաւ, որ գըլխաւորապէս ուսանողներու մէջ աշխատեցաւ Բրիտոսի համար և որուն ձեռամբ դարձի եկողներն հիմա աշխարհիս ամէն կողմը կարեւոր և օգտակար պաշտօններ կը վարեն, սովոր էր սապէս ըսել. «Միայն մէկ բանի կը փափաքիմ, և այդ է Բրիտոս»։ Այս է հոգեւոր պաշտօնէին ճշմարիտ փափաքը և աւելի խորին է քան ու է ուրիշ փափաք: Աւելի խորին է քան հոգիներ շահելու փափաքը: Մարդկային էականերու անհուն արժէքը երբեք զգալի չեղաւ մինչև որ Բրիտոսի աչքը այն էականերուն չգարձաւ: Պարտիմը միշտ Բրիտոսի աչքով նայիլ անոնց որպէս զի կարենանք այս հաւատքը պահել: Մեր դարու ոգին մարդասիրական է: Ոմանք որ Բրիտոսը չեն դաւանիր իբրեւ իրենց Տէրը՝ տակաւին մարդկային շանքի բարձրագոյն նպատակ կը համարին մարդու ծառայելը: Սակայն տարակուսելի է որ մարդկութիւնն ինքնին առանց Բրիտոսի կարենայ հայթայթել ցկեանս նուիրման հարկաւոր բաները: Մարդկութիւնը չափազանց խաբեւայ է Շատ

անգամ անտարբերութեամբ և ապեւրախտութեամբ կը վարձատրէ այնպիսիներ որ ամէն ծառայութիւն կ'ընեն իրեն: Եւ երբ այդպէս մեր աշխատանքին յարգը չճանչցուի՝ կը սաստկանայ շահեկան ուրիշ բաներու դառնալու մեր փորձութիւնը: Մեր հոգին պահպանելու համար պէտք կը զգանք այն արժէքը միտք բերելու, զոր Բրիտոս կ'ընծայէր հոգիին: Ստոյգ է թէ մինչև ցարդանոնք որ մարդկութեան ամենէն անձնուրաց ծառաներն եղած են՝ Բրիտոսի համար եղած են: Ասոնք թէև շատ սիրած են մարդիկ, աւելի շատ սիրած են զԲրիտոս, և ձախողութեան և անյաշողութեան ճգնաժամի մէջ՝ Բրիտոսի կամքն ընելու զգացումով զօրացած են:

«ԱՐԹՈՒՆ ԿԵՑԷՔ»

(Պատ. Բայլը)

Ձանգակներէն ոմանք ստէպ զարնուելու են: Որովհետև միշտ վտանգ կայ այս և այն կողմերէն, ազդարարութիւններն անպակաս ըլլալու են: Երբ մեր Տէրը տասը տասներկու տողի մէջ աւելի քան հինգ անգամ կը կրկնէ զգոյշ կենալու պատուէրը, կրնանք բռնողին վտահ ըլլալ թէ վերին աստիճանաւ կարեւոր կը համարէր զայն: Եթէ Մարկոսի աւետարանին Ժ. գլուխը կարդանք, կը տեսնենք թէ քանի մը անգամ կրկնեց զգուշանալու և արթուն մնալու պատուէրը, և ապա իր խրատները վերջացուց ազդարար զանգակին սա ուժգին հարուածով, «Ինչ որ կ'ըսեմ ձեզի՝ ամենուն կ'ըսեմ, Արթուն կեցէք»:

Անձնական փորձառութեամբս և դիտողութեամբս նշմարած եմ շատ անբաղձալի իրողութիւն մը, որ սա է. Ամէն բան կախում ունի ընթացքէն որ կը բռնուի առաջին մեղքերուն և ուղիղ ճամբէն առաջին խոտորումներուն նկատմամբ: Եթէ առաջին մոլար քայլին համար անմիջապէս զղջայ մարդկատարեւապէս, ինչպէս Պետրոս զղջաց իր ստախոսութեան համար Պիղատոսի ապարանքին բակին մէջ, չարիքն հոն

կը վերջանայ: Հոգին շուտով կը վեր-
ստանայ իր առողջութիւնը և երբեմն
աւելի իմաստուն և զօրաւոր կ'ըլլայ իր
տխուր փորձառութեան համար: Սա-
կայն եթէ առաջին մեղքին յաջորդէ
երկրորդ մը, երրորդ մը, չորրորդ մը,
և մեղաւորը չզղջայ Աստուծոյ առջև,
այն ատեն անոր խիղճը շուտով կ'ըն-
դարմանայ և կը տկարանայ: Ժամանակ
անցնելով՝ կը խանձուի որպէս թէ հրա-
շէկ երկաթով:

Այս բանը կը պատահի անուանական
այն քրիստոնեաներուն որ այլ և այլ մո-
լութիւններով կը զեղծանին, անպար-
կեշտ գործերու մէջ կը բռնուին և
վատահոլութեան զեղծումներ կը գործեն:
Բոլոր այդպիսիներ կրնային դիւրաւ
ուղղուիլ իրենց առաջին մոլորումէն
ետեւ, բայց անոր վրայ չզղջալով՝ շու-
տով հոսանքէն քշուեցան դէպ ի կոր-
ծանման վիճը: Առողջ խղճի մը պաշ-
տօնն է ոչ միայն զղջալ գործուած ծուռ
բանին համար, այլ մեղքին յառաջդի-
մութիւնը կասեցնել և աղէտարար զան-
դակն հնչեցնել կամքին, որուն ձեռքը
ղեկին վրայ է: Ճշմարտապէս արդար
մարդն իր առջև նոյնչափ փորձութիւն
ունի որչափ անաստուածը և ամբարիշտն
ունին: Տարբերութիւնը սա է թէ բարի
մարդուն խիղճը կը նշմարէ և կը ցուցնէ
վտանգը և թշնամիէն հեռանալու նշան
կու տայ ղեկավար կամքին: Աւելին կայ.
այսպիսի խիղճ մը Աստուծոյ կը պատմէ
վտանգը աղօթքով, և երկինքէն շուտով
օգնութիւն կու գայ ղեկավար ձեռքին:
Ուստի և Տէրը կը հրամայէ մեղի. «Ար-
թուն մնացէք և աղօթք ըրէք»:

ՍԻՆԱՅԷ ՅՈՐԴԱՆԱՆ

[Խմբագրական]

4.

Թուոց գիրքին երկրորդ և երրորդ
գլուխները կը ցուցնեն Իսրայելացւոց բա-
նակին կազմաւորութիւնը և բաժանում-
ներուն կարգը: Բանակին կեդրոնը կը գտ-
նուէր խորանը, 40 կանգուն երկայն ա-
րեւելքէն արեւմուտք և 20 կանգուն լայն
հիւսիսէն հարաւ, մինչ չուանները հինգա-
կան կանգուն կ'երկնային կը կարծուի երկու
կողմը, այնպէս որ վրանին ամբողջ լայնու-
թիւնը կ'ըլլար 30 կանգուն: (Հոս յիշուած
լայնքը և երկայնքը վրանինն են: Վրանին
ներսի փայտեայ չէնքը, ինչպէս տեսնք
Ելից գիրքին մէջ, 30 կանգուն երկայնք
և 10 կանգուն լայնք ունէր:) Խորանին
ճիշդ բոլորտիքը կ'իջեւանէին Ղեւտացիք:
Մովսէս Ահարոնի և անոր որդւոց հետ
կ'իջեւանէր խորանին արեւելեան կողմը
ուր էր անոր մուտքը: Ղեւտական երեք
տոհմեր կային Ղեւիի Գերսոն, Կահաթ և
Մերարի անուն երեք որդիներէն սերած:
Գերսոնեանց մէկ ամսականէն վեր եղող
արուներուն թիւը 7,500 էր, Կահաթեանց
մէկ ամսականէն վեր եղող արուներուն
թիւը 8,600, և Մերարեանց մէկ ամսա-
կանէն վեր եղող արուներուն թիւը 6,200:
Թէպէտ Գերսոն երիցագոյն որդին էր, Կա-
հաթեանց պաշտօնը մասնաւոր նուիրակա-

նութիւն մը ունէր, թերեւս վասն զի Ա-
հարոն և Ահարոնէ սերեալ քահանաներն
այդ տոհմին կը պատկանէին: Սամուէլ մար-
գարէն կահաթեան էր, նմանապէս երգեցող
եման (Ա Մնաց. 2. 33): Չուելու ատեն Կա-
հաթեանք պիտի տանէին ուխտին տապանա-
կը, առաջաւորութեան հացի սեղանը, խուռնկի
սեղանը, ողջակէզի սեղանը և խորանին
միւս նուիրական կահերը: Պիտի սպասէին
մինչեւ որ Ահարոն և իր որդիները բոլոր
այս անօթները ծածկէին անոնց յատուկ
ծածկոցներով և ցողերն օղակներուն ան-
ցընէին: Ապա պիտի յառաջանային իրենց
ուսերուն վրայ առնելով զանոնք, բայց
եթէ սրբազան բաներուն դպչէին երբ զեռ
անոնք չէին ծածկուած, իրենց պատիժը
մահ էր: Այսպիսի խիստ կանոններ հարկ
էին պահպանելու համար ժողովրդեան ահի
զգացումները և անոնց պատկառանքն առ
Աստուած, որուն երկրպագութեան նուիր-
ուած և սրբուած էին այս սրբազան անօթ-
ները: Մենք քրիստոնէական երկրպագու-
թեան մէջ չունինք տապանակ և զոհի սե-
ղան, բայց անպատկառութիւնն այնչափ
անվայել և այնչափ մեղանշական է հիմա
որչափ էր այն ժամանակ: Բանակին մէջ
Կահաթեանք իրենց վրանները կը կանգնէին
խորանին հարաւակողմը: Արեւմտեան կողմը
կային Գերսոնեանք, որ չուելու միջոցին
կը տանէին վարագոյրները և վրանը: Մե-
րարեանց վրանները խորանին հիւսիսա-
կողմն էին և չուելու ատեն Մերարեանք
պահպանութիւն կ'ընէին խորանին տախ-
տակներուն, նիգերուն, սիւններուն և խա-
րիսիներուն: Որովհետեւ այս նիւթերը
ծանր էին, երկերկու եզով լծուած չորս
սայլ յատկացուեցաւ անոնց, թէեւ միայն
երկու սայլ յատկացուեցաւ Գերսոնեանց,
իսկ Կահաթեանց՝ ոչ մէկ սայլ: Կ'երեւի թէ
Ահարոնի որդին Եղիազար մասնաւոր վե-
րակացուն էր Կահաթեանց, և որոշ կ'ըսուի
թէ Ահարոնի միւս որդին Իթամար Գեր-
սոնեանց և Մերարեանց վերակացուն էր
(Թու. Դ. 28, 33):

Ղեւտացւոց բանակին շուրջ աւելի ըն-
դարձակ քառակուսի մը կը կազմէին միւս
տասներկու ցեղերը: Արեւելեան կողմը
կար Յուդայի բանակը, որ 186,400 պատե-
րազմական ունէր: Յուդայի հետ միացած
էին Զաբուլոն և Իսաքար, զարձեալ
Լիայի որդիք: Հաւանորէն Յուդա կը գրա-
ւէր կեդրոնը՝ իր երկու կողմն ունենալով
միւս երկու ցեղերը: Հարաւային կողմն էր
Ռուբենի բանակը, որուն հետ միացած էին
Շմաւոն և Գադ: Ասոնք ալ 151,450 պա-
տերազմական ունէին: Արեւմտեան կողմն
էր Եփրեմի բանակը, որուն հետ միացած
էին Մանասէ և Բենիամին, այսինքն Ռաբբի
բոլոր սերունդը, որոնց համրուած զօրքը
108,400 հոգի էր: Դան, որուն հետ միացած
էին Ասեր և Նեփթալիմ, գրաւեց հիւսի-
սային կողմը: Իր համրուածներուն թիւն
էր 157,600: Տարակոյս չկայ թէ պատե-
րազմականներն առ հասարակ առանձինն
չէին իջեւաներ, այլ իրենց ընտանիքնե-
րուն ըով: Բանակին շարժման միջոցին
նախ Յուդայի բանակը պիտի չուէր, ապա
Գերսոնեանց և Մերարեանց տոհմերը, ապա
Ռուբենի բանակը, և ապա Կահաթեանք,
որոնց ետեւէն պիտի չուէր Եփրեմի բա-
նակը, մինչ Դանի բանակը վերջապահ
պիտի ըլլար: Ղեւտացիներն այսպէս բաժ-
նելու նպատակը սա էր որ, Կահաթեանց
սրբազան անօթներով հասնելէն առաջ, Գեր-

սոնեանք և Մերարեանք ժամանակ ունե-
նային խորանը կանգնելու: Չորս բանակ-
ներէն իւրաքանչիւրն իր դրօշակն ունէր
(Բ. 3, 10, 18, 25): Թէ ինչ էին այդ դրօ-
շակները՝ չէ պատմուած: Ըստ հրէական
աւանդութեան, Եզեկիելի տեսիլան մէջ ե-
րեւցած չորս կենդանիներուն նմանութիւնն
էին (Եզեկ. Ա. 10): Յուդայի դրօշակը,
կ'ըսուի, առիւծի գլուխ էր, Ռուբենի դրօ-
շակը մարդու գլուխ, Եփրեմի դրօշակը
եզան գլուխ և Դանի դրօշակը արծուոյ
գլուխ:

Ուղեւորութեան ուրիշ նախապատրաս-
տութիւն մ'էր (Գլ. Ե.) անմաքուր մարդիկը
բանակէն դուրս ձգելը: Այդպիսիները բանակին
հետ պիտի չուէին, բայց միշտ անոր սահ-
մաններէն դուրս պիտի մնային: Ոչ միայն
բորտները, այլ և մեռած մարմիններու
դպչողները բանակէն դուրս պիտի հանուէին
այսպէս: Ուաթսըն կ'ըսէ, «Այս տնօրինու-
թիւնն հիմնուած կ'երեւի սա գաղափարին
վրայ թէ մահը Բնութեան հարկ մը չէ,
այլ հակաբանական բան, արդիւնք՝ Աստուծոյ
անէծքին»: Այդ տնօրինութեան նպատակն
եղած կրնայ ըլլալ նաեւ ախտի ծաւալման
առջեւն առնել: Այս գլխուն վերջին մասին
մէջ նկարագրուած ամուսնական նախանձի
կամ կասկածի փորձին նպատակն էր ան-
մեղ կիներն ազատել անհաւատարմութեան
անիրաւ կասկածներէն: Փորձին բնութիւնն
այնպիսի էր որ քիչ յանցաւորներ պիտի
համարձակէին յանձն առնել այդպիսի փորձի
մը ենթարկուիլ: Այսու ամենայնիւ ան-
մեղ կնոջ մը չլսաող կամ վտանգ սպառ-
նացող հանգամանք մը չունէր բնաւ: Կինը,
ամբաստանութեան սուտ ըլլալը գիտնալով,
աներկիւղութեամբ պիտի ընէր պահանջուած
երդումը, պիտի տեսնէր անոր գրուիլը և
պիտի խմէր լեղի շուրջ: Տարակոյս չկայ
թէ այս փորձը շատ կիներու պատիւը
փրկեց, վասն զի շատ ամուսիններ յանի-
րաւ կը կասկածին իրենց կիներուն վրայով:
Ուաթսըն կ'ըսէ, «Միակ բանը որ պակաս
կ'երեւի՝ սա է թէ այդ սոսկալի փորձին
ենթարկուած կնոջ ամուսնոյն համար պա-
տիժ մը չէ տնօրինուած: Որովհետեւ չու-
թեան պատիժը մահ էր և նա առանց պատ-
ճառի ամբաստանած էր իր կինը, պէտք էր
որ պատիժ կրէր: Հոս սակայն յարգանք
պարտի մատուցուիլ յայնժամու գաղափար-
ներուն, ինչպէս մեր Տէրն յստակ կերպով
կը հասկցնէ (Մատ. ԺԹ. 8): Բացարձակ
իրաւունքը, առն և կնոջ կատարեալ հա-
ւասարութիւնը, չէր կրնար հաստատուիլ,
ոչ ալ արդարեւ հաստատուած է մեր մէջ
որ այսքան յառաջդիմած ենք»:

Չ. գլխուն մէջ կը գտնուին ուխտաւոր-
ներուն կանոնները: Ուխտաւորներ կային որ
իրենց ծնողաց ուխտերով ցկեանն ուխտա-
ւոր կը մնային: Այսպիսի էր Սամիսոն,
հաւանորէն նաեւ Սամուէլ և Յովաննէս
Մկրտիչ: Թէեւ որոշակի այսպէս ըսուած չէ
ասոնց համար: Հոս տրուած կանոնները
կը վերաբերին անոնց որ Պողոսի նման ժա-
մանակի մը համար ուխտ կ'ընէին: Ասոնք
իրենց մազը և մօրուքը պիտի չկտրէին
և արեցցուցիչ ըմպելիներէ պիտի հրաժա-
րէին: Առ ժամանակ մը կը կազմէին կէս-
կրօնաւորներու դասակարգ մը, որ սովո-
րական կեանքի մէջ ուրիշներու հետ խառ-
նուելով հանդերձ, և ըստ սովորութեան
իրենց գործերով զբաղելով հանդերձ, իրենք
զիրենք կը նկատէին, ցորչափ ժամանակ
ուխտաւոր չլինային, յատկապէս Աստուծոյ

ծառայութեան նուիրումը: Մարդիկ յաճախ ուխտաւորի ուխտ կ'ընէին մեծ բարիքի մը համար եւ ծանր հիւանդութենէ մը կամ ուրիշ վտանգէ մը ազատման համար չնորհակալութիւն յայտնելու ի նշան: Ուխտաւորութիւնը հաճութեամբ կը դիտուէր, եւ Ամովս. Բ. 41 համարին մէջ կը կարգանք, «Ձեր երիտասարդներէն ուխտաւորներ հանեցի»: Ուխտաւորը չէր կրնար ինքզինքը նուիրելու համար իր ըրած ուխտին վերջ տալ առանց քահանային օգնութեան եւ առանց զոհ մատուցանելու:

Է. զլիւտն մէջ կը յիշուին իշխաններուն ընծաները: Ասոնք Մովսէսէ չխնդրուեցան, այլ զուտ կամաւոր էին: Կը տեսնենք թէ իւրաքանչիւր ցեղ ճիշդ նոյն ընծաները բերաւ: Կրօնական նպատակներու նպատակաւ ատեն անգամ մարդիկ երբեմն մրցման եւ ցոյցի ոգիէ շարժեալ կը գործեն, բայց ասոր առջեւ կ'առնուի երբ ամէնքը նոյն նպատակը կու տան: Ուաթօըն կ'ըսէ, «Կը հաշուուի թէ իւրաքանչիւր իշխանէ տրուած ոսկին եւ արծաթը կը հաւասարէր իր 730 չիլինի (4,380 դահ.)», ուստի եւ անոնց համագումարը կը հասնէր 438 անգլիական ոսկւոյ: Բաց աստի կային նաեւ բարակ ալիւրը եւ եղը, եւ ողջակէզի զուարակները, խոյերը, գառները եւ նոխաղները:»

ԲԱՃԱՆՈՒՄՆԵՐ ԿԵԱՆՔԻ ՄԵՋ

Հետագայն մասն է յօդուածի մը, վերեւ տեսնուած խորագրին տակ հրատարակեալ Լիվըրփուլի Պատուելիներէն ճոն Ուաթօընէ, որ Եան Մատլիէն ծածկանուան տակ կը գրէ և անտարակոյս օրուան ամենէն ժողովրդական հեղինակներէն մին է:

Սովորական կեանքի այլ եւ այլ փոփոխութիւններուն մէջ չորս հատ կայ որ նշանաւոր են: Մին կը պատահի այն ատեն երբ մարդ առաջին անգամ կը մեկնի տունէն եւ կը սուղի, կամ ինչպէս կ'ըսենք առ հասարակ, կը մտնէ աշխարհի մէջ: Այնչափ հոգ չէ՝ թէ հանրային դպրոց մը կ'երթայ թէ մեծ քաղաքի մը մէջ գործելու: Կարելորդ սա է թէ կ'երթայ նոր կեանք մը սկսելու, ինքն իր զլիւտն ապրելու: Երբ կը մօտենայ օրը, այն անմոռանալի օրը, երբ առաջին անգամ պիտի մեկնի եւ հեռանայ հայրենի տունէն, սիրտը կ'աղմկի կ'ամբոխի: Երջանիկ տան մը անձառելի օրհնութիւնները — ծնողաց ամենօրեայ հսկողութիւնը, խնամքը եւ խրատները, քայրերու սիրալիւր ծառայութիւնները, ապահովութեան եւ պաշտպանութեան զգացումը, սիրոյ ջերմութիւնը — յանկարծ կը խուժեն կը ներկայանան յիշողութեան առջեւ: Իրենց յարգը լիովին կը զգացուի ճիշդ այն պահուն երբ ա'լ կարելի պիտի չըլլայ վայելել զանոնք: Նոր կեանքին անորոշ վտանգները — անծանօթ դէմքեր, օտարոտի պարտականութիւններ, առանձնութեան յատուկ պարագաներ, անակնկալ փորձութիւններ եւ ատելութիւններ — ուժգնապէս կ'ազդեն երեւակայութեան վրայ եւ կը միջնեն ասպագան: Երիտասարդն ամէն ճիգ կը թափէ փպտուն դէմք մը ցուցնել անոնց որոնցմէ պիտի բաժնուի, եւ կ'ընդունի թէ այս մեկնումը անխուսափելի է, բայց անշուշտ պակասութեան մը տէր կրնայ համարուիլ եթէ ճամբուն անկիւնէն դառնալու պահուն իր սիրտը չյուզուի եւ իր աչքերը արցունքով չլեցուին: Այս բաժանումները շատ դառն են թէ՛ մեկնողներուն, թէ՛ մնացողներուն, բայց թէ՛ մեկնողները, թէ՛ մնացողները յետոյ պատահու-

թիւն կ'ունենան հասկնալու եւ զգալու այս բաժանումներուն նպատակը: Բանի մը տարիէն, եւ թերեւս ոչ առանց կարգ մը դառն փորձառութիւններ կրելու, խակ, անփորձ երիտասարդը մարդ կ'ըլլայ պատասխանատուութեան զգացումով, կեանքի վրայ լուրջ գաղափարներով, գործերու վերաբերեալ գիտութիւնով եւ իրեն յատուկ արիական ծրագրերով: Անգուծ սէր պիտի ըլլար չթողուլ որ նա ստանար այս փորձառութիւնը:

Ուրիշ կարեւոր փոփոխութիւն մը, որուն նկարագրի վրայ գործած ազդեցութիւնը մեծապէս զանց կ'առնուի, ամուսնութիւնն է: Մարդկային փորձառութեան միշտ զլիւսաւոր գաղտնիքը պիտի ըլլայ սա իրողութիւնը թէ դեռ երէկ անծանօթ եղող դէմք մը տեսնելով, ձայն մը լսելով, կամ մանաւանդ հոգի մը տեսնելով եւ հաստատեալ ներշնչանքով մը նշմարելով, ամբողջ կեանք մը վերի վայր կ'ըլլայ: Նորածին զգացում մը, ցնծուն, տիրական, ներշնչիչ, կը համակէ մարդուն ամբողջ բնութիւնը եւ մէկ օրուան մէջ կը խաւարեցնէ պատանեկութեան սէրերը, կը ջնջէ երիտասարդութեան առաջին ծրագրերը որպէս թէ երբեք կազմուած չըլլային, այնպէս որ մարդ կարող կ'ըլլայ ձգել հայրը եւ մայրը եւ փոխել իր երկիրը եւ զբաղումը: Բառերով կարելի չէ բացատրել յանկարծակաւութիւնը եւ տիրապետութիւնը սիրոյ, որուն առջեւ խոհեմութիւն եւ անձնասիրութիւն տեղի կու տան եւ կը ցնդին: Բնական է որ զբաղանքութիւնը կեանքի շարժառիթներու դասակարգին մէջ եղական գիրք մը տայ սիրոյ: Զարմանալի է զիտեղ որ հասարակ մարդիկ կարծես թէ երբեք չեն ըմբռներ սիրոյ լիովին արժէքը: Անշուշտ կարելի չէ տարակուսիլ թէ, ի բաց առեալ ոմանց տըրուած կրօնական կարգ մը խորին փորձառութիւնները, սէրն ամենէն անդիմադրելի գործութիւնն է անհատին պատմութեան մէջ եւ ամուսնութիւնն՝ ամենէն նշանաւոր դէպքը: Մարմին եւ հոգի, ուրախութիւն եւ խաղաղութիւն, կեանքի ամէն աշխատութիւն եւ գաղափարական, իրարու յանձնելով, երկու մարդ էականորէ կնքած այս անպայման եւ անխզելի միութիւնը փոխադարձ վստահութեան գերագոյն գործն է եւ շատ վտանգաւոր: Աստուածային բնազդ մը ամուսնութեան կը հրաւիրէ մեզ եւ արդիւնքը կ'արդարացնէ հրաւերը: Ոմանք թերեւս թշուառ ըլլան այս քայլն առնելով եւ ցմահ տառապին նեղութեան եւ ամօթոյ մով վիհերու մէջ, սակայն մարդոց մեծագոյն մասին համար ամուսնութիւնը նկարագրի կատարեալ մարդիչ է: Խոհեմ եւ լուրջ մարդիկ իրաց սրտին աւելի կը մօտենան եւ կեանքի գաղտնիքներուն քօղը վերցուած կը տեսնեն: Անհոգ եւ թեթեւամիտ մարդիկ կը լրջանան անաւոր պատասխանատուութեան զգացմամբ եւ ծանրախոհ կ'ըլլան այլասիրութեան շնորհիւ: Ոչ մէկ բան այսքան յաջողապէս կը վարժեցնէ զմարդ գոհողութեան, ոչ մէկ բան այսքան հրապոյր կ'ընծայէ անոր: Կեանքի օրէնքները շատ բացառութիւն ունին: Թէեւ կարգ մը ընտիր անձեր իրենց լաւագոյն վիճակին հասած են ամուրի մնալով, սակայն ամուսնանալու յանդուգն փորձը շատերու համար կեանքի պսակն եղած է:

(Շարունակելի)

ՀԱՄԱՊԱՐՈՒՄԻՆԻ ՀԱՆԴԵՊ ԱՆՈՐՈՇՈՒԹԵԱՆ

Աղէկ բան է անաչառ միտք մը ունենալ, համոզուելու յօժար, բայց անաչառ միտք մը ունենալու համար աղէկ չէ համոզումներէ խոյս տալ: Վարժապետը ինչ կրնայ ընել առանց ուսանողներուն համոզման: Եւ ինչ տեսակ համոզումներ են այնպիսիները զորս ճարտար վիճաբան մը կրնայ անդամալուծել խօսքով մը, փաստով մը, վկայութիւնով մը: Բարձրագոյն դաստիարակութեան նպատակներէն մին է համոզումներ գոյացնելու օգնել, նպատակ՝ որ զըժբաղդաբար ձեռք չբերուի միշտ: Համոզումները չեն կրնար բանաւոր ըլլալ եթէ կը ձեւանան առանց մտածութեան եւ առանց ապացոյցներու ուսումնասիրութեան: Անաչառ միտքը այն է որ առաջին աստիճանի անկողմնակալ է ապացոյցներն ընդունելու եւ կշռելու մէջ: Բայց երբ անգամ մը ապացոյցը կը կշռուի, այսպիսի մտքի մը նշանն է որոշման մը գալը, չըսենք թէ շատ բան կայ ի նպատակ երկու կողմերուն ըսելիք: Կարգ մը միտքեր կան, եւ իբրեւ վարժապետ, չենք կարծեր թէ բարեալը միտքեր են անոնք, որք իրենց տէրերը ցկեանս կ'առաջնորդեն կշռելու ամէն մէկ առարկութիւն կրկին եւ կրկին, եւ միշտ պատրաստ կ'ընեն փոխելու անոնց ամենէն հիմնական հաւատքները: Բայց կրնայ վարժապետ մը — եւ այսպիսիներու վրայ է մեր խօսքը — բարի գործ կատարել, որուն միտքը անկայուն եւ յեղձուկ վիճակ մը ունի միշտ: Կարգ մը նիւթերու վրայ չկրնար ազդուապէս եւ արդիւնաւոր կերպով սորվեցնել եթէ իր միտքը քաջ համոզում չունի:

Ամէնքս ալ աղէկ գիտենք որ համոզուելու չյօժարող միտքը, կը կարծուի թէ ենթակայ է մոլեռանդութեան, եւ մոլեռանդութիւնը ատելի է: Բայց հաստատ համոզումն ալ պէտք է ճիշդ այսպէս դատապարտել: Կը կարծենք թէ աստիճանաւ մը պնդելու բնութիւնը, զոր ոմանք միտքեր չեն կրնար իսկոյն զանազանել մոլեռանդութենէ, շատ անգամ կ'արդարանայ վարժապետի մը մէջ: Կրնանք ըսել նաեւ թէ մինչեւ իսկ անկեղծ մոլեռանդութիւնը շատ անգամ տգէտին անձնապաշտպանութիւնն եղած է, ինչպէս է փշոտ անուրը՝ շան պարանոցին շուրջը՝ որ կը պաշտպանէ զնա ուրիշներէ խեղդուելու դէմ երբ շատ տկար ըլլալով չկրնար կռուիլ մինակ: Կը կարծենք թէ այսպիսի մոլեռանդութիւն մը կ'արդարանայ անոնց համար: Միայն որ անկարող են խնդիրներ ուսումնասիրելու կամ բանաւոր գաղափարներ ձեւացնելու: Ինչ որ կը ջատագովենք դաստիարակներու եւ մանաւանդ ուսուցիչներու համար, ոչ թէ մոլեռանդութիւնը, այլ՝ համոզումն է: Համոզումն է ստուգութիւնը որուն կը հասնին անոնք՝ որոնք բանաւորապէս կազմած են իրենց կարծիքները: Մոլեռանդութիւնը այնպիսեաց ստուգութիւնն է՝ որոնք, իսկական իմաստով, կազմելու համոզում չունին:

Համոզումները պէտք է յօժարակամ վերջստինքնութիւններ իրապէսնոր ապացոյցներու հետ կու գայ: Ինչպէս յաճախ տեսնուած է, անոնք կրնան կամաց կամաց փոփոխութիւն կրել, քանի կեանքը յառաջ երթայ, երկրաւոր կամ հոգեւոր միջավայրին բաղադրեալ ազդեցութիւններուն ներքեւ: Բայց այս շատ մը տարբեր բան է՝ մտքի այն անորոշ վիճակէն որ զմարդ կը յօժարեցնէ ա-

մէն առարկողի առջեւ յայտարարել փութով թէ ամէն խնդրի մէջ ինք «բաց միտք» միտք մը ունի:

ԻՆՉՈՒՆ ԶԱՄԱՆՈՒՄԵՐ ԵՄ ԹԷ ՊԵՏՔ Է ԻՍՊԱՆՈՒ ՀՐԱԺԱՐԻՆ ԸՄՊԵԼԻՏԵՐԻՆ (ԲՅՈՒՆՆԵՐ ՊԵՏՔԻՆ ՈՒՄԱՐ ԲԵՐԵՐԵՐԵՆ) (ՇԱՐ. ԱՆՄԱՐԵՐԷ 16 ԻՆԷՆ)

Երրորդ պատճառը թէ ինչո՞ւ համոզուած եմ իբրեւ բժիշկ թէ պէտք է ի սպառ հրաժարիլ ոգելից ըմպելիքներէ՝ սա է որ երբ ալքոհոլը կ'երեւի թէ օգուտ կ'ընէ, ստոյգն այն է որ զնա կու տայ, կամ, ինչպէս կ'ըսէ հին առածը, «Գինին ծաղր ընող է, եւ ով որ անոր անձնատուր կ'ըլլայ, իմաստուն չէ»:

Կատարեալ համարձակութեամբ կը խոստովանիմ որ անուշադիր մէկու մը համար ալքոհոլը, այն վայրկեանին որ կ'առնուի, կը թուի թէ ծառայութիւն կը մատուցանէ: Չենք կրնար հերքել այս բանը, եւ յիմարութիւն պիտի ըլլար հերքել: Երբ բաւական քանակութեամբ կ'առնուի ալքոհոլը, կ'երագնէ արեան շրջանը, կը թուի թէ ոգելորութիւն կու տայ, կ'երեւի թէ ոյժ կու տայ, եւ տկարները յաճախ կ'ըսեն թէ հանգստութիւն մը եւ աշխոյժ մը կը զգան զայն գործածելով: Անոնք որ ալքոհոլի մոլի են, այս կարգի շատ մը փորձառութիւններէ ետքը վերջապէս կը սկսին երեւակայել թէ առանց ալքոհոլի չեն կրնար ըլլալ: Թէ գործ մը աշխատութիւն մը սկսուելէ առաջ պէտք է զօրանալ ալքոհոլով: Թէ երբ թուութիւն մը, վատութիւն մը կը զգան, պէտք է որ խմեն որպէս զի կարող ըլլան գործել: Կը հաւատամ եւ կ'ընդունիմ թէ կան շատեր որոնք մեր այս ներկայ վիճակին մէջ կը կարծեն թէ իրենց ուղածը չեն կրնար ընել եթէ չգործունին: Հոս է ամբողջական հրաժարումի դէմ ոգելից ըմպելի գործածողներուն ամենահզօր փաստերէն մին: Սո՛ւտ փաստ: Իրականութիւնը այն չէ, բայց ալքոհոլի շատագոյններուն այնպէս կ'երեւի. եւ երբ մարդիկ կը սկսին կատարել ունենալ այսպիսի բոլորովին օտար եւ անպէտ բանէ մը, երբ կը սկսին սաստիկ տենչալ, այն ատեն կը սկսին իյնալ: Չկրնար ըլլալ աւելի ստոյգ բան մը քան սա իրողութիւնը թէ տենչը արագ անկում է: Վասն զի ալքոհոլին ներգործութիւնը սա է որ առ ժամանակ մի կ'աւելցնէ շրջաբերութիւնը՝ յաւելուածական գործ ղնելով եւ մարմինն բնական կենսական կորովին ձեւակերպելով: Ալքոհոլը կը տկարացնէ կամքը, կը տկարացնէ ֆիզիքական գործութիւնը, դժկամակ կ'ընէ բնական գործունէութեան, մոլորութեան կը հրապուրէ, եւ ինքնիրեն հաւնող կ'ընէ: Վայրկեան մը ուրիշ մարդ կ'ընէ խմողը, եւ ժամանակ մը երկու ընութեամբ մարդ կ'ընէ զանիկա, վասն զի մէկ մարդուն երկու մարդու գործ կատարել կու տայ: Այսպէս, ի վերջոյ, կը կործանէ եւ կը մաշեցնէ կեանքին գլխաւոր զսպանակը, եւ ըստ երեւութիւն աղէկն ընելով գէշը կ'ընէ:

Չորրորդ պատճառը թէ ինչո՞ւ համոզուած եմ իբրեւ բժիշկ թէ պէտք է ի սպառ հրաժարիլ ոգելից ըմպելիքներէ՝ սա է թէ յորմէ հետեւ իբրեւ բժիշկ կը նայիմ այս ճշմարտութեան վրայ, տեսնելով որ ամենէն խիստ եւ ամենէն կենսոտ հիւանդութիւնները առանց ալքոհոլի բուժուած են, բանին վրայ իմ տեսութիւններս փոխուած են: Հասկցած եմ թէ ինչպէս որ ալքոհոլը առողջապահութեան մասին էական ծառայութիւն մը չմատուցաներ, նոյնպէս չմատուցաներ էա-

կան ծառայութիւն մը՝ հիւանդութեանց մասին: Կ'ընդունիմ թէ ալքոհոլը կրնայ դեղ համարուիլ (թէպէտ եւ չեմ գործածեր իմ դարմանութիւններու մէջ), բայց անտարակոյս եմ թէ չունի իր մէջ բուժելու էական կամ իրեն յատուկ գործութիւն: Լոնտոնի ժողովարարութեան հիւանդանոցին մէջ՝ մենք մեր խնամքին յանձնուած հիւանդութեանց ալ եւ ալ տեսակներ ունինք: Մէկ տարուան մէջ հազարաւոր այսպիսի օրինակներ կը տեսնենք: Երբեք չենք մերժեր ախտաժէտ մը, եթէ տեղ ունենանք, հիւանդութիւնը ծանր ըլլալուն համար: մանաւանդ կանոն ունինք ամենէն ծանր հիւանդներն առաջ ընդունիլ: Չունինք մենք ուրիշ բան մը ալքոհոլի տեղ գործածելու: Չունինք բուժելու մասնաւոր մեթոտ մը ուրիշներունէն աղէկ: Չենք ցուցներ կամ յաւակնիր աւելի աղէկ բժիշկներ ըլլալ: Բայց սա նկատմամբ կը տարբերինք որ մենք ալքոհոլ չենք գործածեր անոր որ եւ իցէ ձեւին մէջ, թէպէտ արտօնութիւն ունինք գործածել եթէ ուղենք: Այնքան կ'անգիտանանք զայն, որ քսան տարուան պաշտօնավարութեանս միջոցին իբր 20,000 հիւանդներու մէջ տասնըօթնէն աւելի հիւանդներու տուած չեմ անկէ, եւ սակայն առանց ակներեւ օգուտ տեսնելու: Ես, իմ մասիս, երբեք դեղագիրներու մէջ ալքոհոլ մտցուցած չեմ հիւանդանոցի հիւանդներու համար, մինչ արդիւնքը, որչափ գիտեմ, տարբեր չէ որ եւ իցէ հաստատութեան մէջ տեսնուածէն, ուր ալքոհոլ կը գործածուի թէպէտ գիտնականապէս: Աւելի լաւ արդիւնք տեսնուած է հոն քան այն հաստատութեանց մէջ ուր ալքոհոլը կանոնաւոր կերպով եւ առատօրէն կը գործածուի:

Ա. ԿԱՆԱՆՆԵՐԸ ԾԱԿԵԼ ՕՂ ԴՆԵԼՈՒ ԶԱՄԱՆ

«Չեմ կարծեր որ կանայք ծակելու են իրենց ականջները, բայց եթէ պիտի ծակեն, ականջները պէտք է որ պատշաճ կերպով դարմանեն»:

Այսպէս պատասխանեց վիրաբոյժ մը Նէ-Երէ-Հէրլի լրագրողներէն մէկուն որ պատմած էր թէ փոքրիկ իտալացի աղջիկ մը որուն ականջը ծակած էր մայրը, մեռած էր արեան թունաւորմամբ: Կ'երեւնայ թէ ծակելուն մէջէն կանաչ դերձան մը անցուած էր որպէս զի բաց մնային մինչեւ որ վերքերը աղէկնային:

Վիրաբոյժը երբեք հանդիպած չէր այդպիսի հետեւանքի, բայց տեսած էր մեծապէս տառապողներ: «Ես երբեք տեսած չեմ ականջ ծակելու գործողութիւնը պատշաճապէս կատարուած ո'չ մայրերու եւ ո'չ գոհարավաճառներու ձեռքով», ըսաւ: Այս առումին գործողութիւնը երբեք ըստ պատշաճի չկատարուիր: Ամենէն մաքուր անձը, երբ վիրաբուժական գործողութեան կ'ենթարկուի, երբեք մաքուր չէ գիտական տեսակէտով, անմաքուր է բժշկականապէս: Կ'արժէ որ գիտնաք թէ ինչ ծայրագոյն աստիճան զգուշութիւն ի գործ կը դրուի բոլոր լաւ կառավարող հիւանդանոցներուն մէջ: Գործողութիւն կատարող վիրաբոյժը երբեք չթողուր որ մէկը մինչեւ իսկ անձեռոց մը տայ իրեն, եթէ նա իբրեւ իրեն օգնական իր ձեռքերը հակաանխալանով մաքրած պատրաստած չէ: Գործածուելու բոլոր գործիքները մաքրուած են:

«Բայց, ընդհակառակն, կին մը ասեղը կ'առնէ, որ եւ իցէ ասեղ մը, եւ անոր կ'անցնէ որ եւ իցէ դերձան մը: Այս դերձանը

թերեւս անոր կարի սակաւին մէջ ամիսներէ հետէ կը կենար ամէն տեսակ գոյներ ունեցող ուրիշ դերձաններու կից: Չխորհիր լուալ իր ձեռքերը, կամ ականջը որ պիտի ծակուի: Սուսկ մը կ'առնուի շիշի մը բերնէ, որ եւ իցէ շիշի բերնէ, առանց խորհելու թէ ինչ կը պարունակէ շիշը, կամ ո'րչափ ատենէ ի վեր սուսկը կը կենայ փոշիին մէջ: Այս սուսկը կը դրուի ականջին բլթակին ետեւը ասեղին դէմ իբրեւ յենարան: Ընական հետեւանքը կ'ըլլայ բորբոքում եւ թարախում:

«Ես միշտ պնդած եմ թէ գործողութիւնը պարտի կատարուիլ վիրաբոյժի ձեռքով, եւ այնպիսի վիրաբոյժի՝ որ գործողութիւնը պատշաճօրէն կատարելու ներդրութիւնը յանձն կ'առնէ: Բլթակը լուացէ՛ք հակաանխալանով մը: Լաւ մը մաքրեցէ՛ք զայն վիրաբոյժի մը զգուշաւորութեամբ: Գործածեցէ՛ք ծակող ասեղ մը: Անցուցէ՛ք զայն բլթակին կեղրունէն եւ անոր հետ ուղիղ անկիւնով: Գործածեցէ՛ք յատուկ պատրաստուած մետաքսաթել, այնպէս որ զերծ ըլլայ հիւանդութեան սերմերէ, եւ դիւրին դառնայ ծակին մէջ, որպէս զի բորբոքում յառաջ չգայ»:

ՄՐՋԻՆՆԵՐԸ ԼԵՁՈՒ ՈՒՆԻՆ

Մեզի անըմբռնելի ըլլալը պատճառ չէ հաւատալու թէ կենդանիները չունին ուղղակի միջոցներ իրարու հետ հաղորդակցելու: Մինչեւ իսկ միջատներու աշխարհին մէջ հետազոտութիւնը գործնականապէս հաստատած է այս ենթացողութեան սխալ ըլլալը:

Սրբ Ճէյմս Պալ, իռլանդացի մեծ բնախոյզը, միշտ կը պնդէր թէ միջուկները իրենց յատուկ լեզուն ունին, որով իրենց տեսակէն եղող ուրիշներու կը հասկցնեն իրենց պէտքերը եւ երկիւղները: Օր մը հանդիպեցաւ միջուկներու խումբի մը որ յայտնի էր թէ նոր կողմեր կը փոխադրուէին: Ամէն ալ կը թուէր թէ ոգելորեալ էին, եւ երբ երկու միջուկ իրարու կը հանդիպէին, բնախոյզը տեսաւ որ, իրենց գլուխները իրարու կը մօտեցնէին, իբր թէ շատ եռանդով խօսելու համար: Խնդիրը իր մէջ պարզելու համար թէ արդեօք իրօք անոնք իրարու հետ կը խօսէին թէ ոչ, անոնցմէ մէկն սպաննեց դիտելու նպատակաւ թէ այդ բանն ինչ արդիւնք կ'ունենայ միւսներուն վրայ: Ականատես միջատները փութացին թափօրին ետեւի կողմը զետնուողներուն երթալ, եւ կեցուցին յառաջախաղաց գծին պատկանող ամէն մէկը իրենց նուրբ եղջիւրները իրարու դպցնելով: Թափօրը իսկոյն ալ եւ ձախ բաժնուեցաւ, եւ յետոյ յառաջ քալողներէն ո'չ մէկը իր մեռած ընկերէն վեցէ պակաս ոտք հեռաւորութեամբ կ'անցնէր, թէպէտ միջատին դիակը ուղղակի կոխուած չաւղին վրայ կը գտնուէր:

ԾԵՐՈՒՆԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐՈՒԵԼՈՒ ԽՆԱՄՔԸ

Երբ մէկը եօթնասուն տարին կ'անցնէ, մեծ հոգ տանելու է իրեն շրջակայ պարագաներուն որպէս զի կեանքը երկարի: Կենսական գործողութիւնները մեծապէս կը տկարանան կեանքի այդ շրջանին մէջ, եւ ընդգրկուած կատարողութիւնները տարիքին պատճառաւ ամենէն տկար կ'ըլլան: Եօթնասուն եւ աւելի տարեկան անձ մը կը նմանի հինգամ մեքենայի մը որուն պատշաճ հոգ տարուելով շատ տարիներ կը դիմանայ, եւ տակաւին կարող է գործելու:

քայլ անոր անիւները եւ առանցքները եւ անիւներուն ակունքները շատ մաշած են եւ աւրուած, եւ եթէ մինչեւ անգամ քիչ մը տեղէն շարժուի եւ հրուի, կը կոտորի եւ չկրնար նորոգուիլ, վասն զի ամէն մէկ մասը փշրուած է: Բայց եթէ զգուշութեամբ եւ խելքով դորձածուի այնպիսի մէկու մը ձեռքով որ կը հասկնայ անոր վիճակը եւ կը ձանչնայ անոր կարողութիւնները, դորձօն վիճակի մէջ կրնայ պահուիլ շատ մը աւելի երկար ժամանակ քան որչափ կարելի է անհոգ մեքենագործի մը ձեռքով դորձածուած ատեն: Այս ժամանակներուն մէջ սակայն առ հասարակ շահաւոր չէ հինգած մեքենայ դորձածել: Բայց բանը այսպէս չէ մեր ծերունի մարդոց եւ կանանց համար: Փափաքելի է որ անոնք շատ ապրին որչափ կարելի է. եւ եթէ յաջողինք անոնց կեանքը երկարել հինգ տասը տարի կամ աւելի, մեծապէս նպաստած կ'ըլլանք մեր երջանկութեան:

ԱՆՀԱՍՍԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱԶԲԵՐՈՒՆ ՄԵՋ

Քու կամ ձախ աչքդ կամ աջ աչքդ դորաւոր է, եթէ ոչ տասնընիւնգ անձանց մէջ միակ անձն ես որ հաւասար դորութեամբ աչքերու տէր ես: Նաեւ, եթէ ձախ աչքդ դորաւոր է քան աջդ, կը պատկանիս դուն այն պզտիկ փոքրամասնութեան որուն մէջ տասն անձանց մին իրենց աջ աչքէն աւելի ձախ աչքը դորաւոր ունին: Ընդհանրապէս իրենց աջ ձեռքը դորաւոր ունեցողներուն աջ աչքն ալ դորաւոր կ'ըլլայ: Հաւանականապէս ասոր պատճառը մարմնին աջ կողմի գործարաններուն աւելի շատ գործածուիլն է. օրինակի համար հրացանաձիգը որ իր աջ բազուկը եւ ուսը կը գործածէ, կը գործածէ նաեւ իր աջ աչքը, եւ այսու դայն մարդանքով կը դորացնէ: Ծերունի նաւապետները երկար ատեն հեռադիտակ գործածելով կը զգան թէ իրենց աջ աչքը ձախէն շատ մը աւելի դորաւոր է: Այս օրէնքը կը հաստատուի ակնագէտներուն փորձառութեամբ: Եթէ հաւասար դորութեամբ ակնաշնորհ ունեցող մը պատճառ ունենայ երկար ատեն մէկ ակնաշնոր միւս ակնաշնոր աւելի գործածելու, աւելի գործածուած ակնաշնոր շատ մը կը դորանայ, եւ չգործածուածը կը կորսնցնէ լսելու կարողութիւնը նոյն համեմատութեամբ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԲ

ԼՈՒՆ ԱՌԵՏԱՐԱՆՁՈՒԹԻՒՆ

Այսպէս կը կոչուի շարժում մը որով քրիստոնեայք կրնան քարոզել առանց խօսքի, առանց մեծ հանճարի եւ առանց երկար վարժութեան:

Այս շարժումը բաղդատաբար նոր շարժում մ'է Քրիստոս եկեղեցւոյ մէջ: Դեռ իբր տարուան մը կեանք ունեցած է միայն, սակայն խիստ արագ յառաջ կ'երթայ այս երկրին Աւետ. եկեղեցեաց մէջ: Երկրին նշանաւոր եկեղեցականք մեծապէս համակիր են շարժման եւ ջերմ գովասանքով կը յանձնարարեն զայն եկեղեցեաց. եւ ընդունելութիւն կը գտնէ ժողովրդեան մէջ: Դրութիւնը իր պարզութեամբն ու գործադրութեան դիւրութեամբը կը խոստանայ կարեւոր պէտք մը լեցնել եւ օգտակար գործ կատարել եկեղեցեաց մէջ յաջողապէս:

Ուրախալի է քրիստոնէից համար զիտել թէ մինչ աշխարհ յառաջ կ'երթայ ուսման եւ գիտութեան մէջ, արուեստը եւ վաճա-

ռականութիւն կը ծաղկին, նորանոր գիւտեր եւ հնարքներ կը ճոխացնեն կեանքը եւ քաղաքական բարեկարգութիւններ կը յառաջանան, եկեղեցին եւս յառաջ կ'երթայ եւ նոր ու ազդուագոյն միջոցներով կ'աւելցունէ իր յաջողութիւնները: Կիրակնօրեայ դպրոցներ սահմանաւ են հոգեւոր գիտութիւն եւ լուսաւորութիւն յառաջ բերել եւ սպառազինել եկեղեցին խաւարին դէմ: Քրիստոնեայ Աշխատաւորաց Ընկերութիւնը սահմանաւ են հոգեւոր կենդանութիւն եւ գորութիւն յառաջ բերել եւ հաւատարիմ ծառաներու բանակներ կազմել Քրիստոսի համար: Թուի թէ լոին Աւետարանչութեան շարժումը եւս կու գայ միանալ այս քոյր շարժմանց հետ յառաջ բերել նոր եւ ընդարձակ գործունէութիւն մը եկեղեցւոյն մէջ եւ արդէն պատրաստուած գունդերն ի շարժման դնել:

Շարժումը ինքնին բոլորովին նոր բան մը չէ, ոչ ալ միջոցը բոլորովին անծանօթ, այլ բոլոր գաղափարը եւ յաջողութիւնը կը կայանայ արդէն ծանօթ միջոցներ դրութեան մը վերածելով նոր դորութեամբ մը յօգուտ վարելուն մէջ: Գործելու յօժարութիւն եւ մի քիչ ընտրողութիւն բաւական երաշխիք են լաւ յաջողութեան: Արդէն ծանօթ միջոցներ ըսի, եւ այս այս է. կադրուիլ եւ հրահանգել կարճ քայլ գեղեցիկ խօսքով եւ յարմար ուղեղէն համարով մասնաւոր բարձրագոյն, յարմար աւելցնել եւ յարմար անշուշտ քաջելու համար: Գրաւիչ ընելու համար ճաշակաւոր շարքով մը եւ գոյնզգոյն տպուելու է որպէս զի որով որ տրուի, որչափ ալ անտարբեր ըլլայ նա, չկարենայ նետել առանց ուշի ուշով կարդալու վրայինը: Որպէս զի գաղափար մը տանք այս քարտերուն ուղղութեանը եւ քննութեանը մասին, հոս կը դնենք այդպիսի երկու քարտի թարգմանութիւն:

Ու է գործաւորի կամ գործաւորու հիի համար:

ԲԱՐԵԿԱՍՏ, դուն աշխատաւոր մ'ես: Եթէ ոչ ալ այդպէս է: Հիւսն էր եւ պզտիկ օրականով կը գործէր, սակայն իր կեանքն յաջողութեամբ պսակուեցաւ: Կը ձանչնայ զՅիսուս: Եթէ կը ձանչնաս, կը սիրես զայն եւ կը պահես անոր պատուէրները: Ան թեւ կը ձանչնայ եւ կ'ուզէ օգնել որ կեանքի բոլոր տանիս եւ ապրիս իրեն պէս «բարեբախտ, աբեղաբախտ եւ օգնակար»:

«Գու յոժք քու օրերուդ չափ ըլլայ» Բ Օր. Լ Գ. 25:

«Ով որ իմ երկնաւոր Հօրս կամքը կատարէ, անիկա է իմ եղբայրս եւ քոյրս ու մայրս» Մատ. ԺԲ. 50:

Տէրն այս պատուական խօսքերը փորագրէ քու սրտիդ վրայ:

Ու է մօր համար:

ՄԱՅՐ ՄԵ ԹԱԳՈՒՆԻՒՄ ՄԵ ԱՌԵՆԻ Է:

Տղու մը կեանքը ձեւակերպելը երկրաւոր գործերուն ամենէն քաղցրն է: Եթէ մայր ես, ամէն օր Աստուծոյ համբերութիւն եւ իմաստութիւն խնդրելու պէտք ունիս: Միտքդ բեր թէ տղայք, երբ Քրիստոսի վրայով լսեն, շուտով կը սորվին սիրել զայն, եւ զայն սիրելով եւ անոր պատուէրները պահելով միայն ապահով կ'ըլլան:

«Գառնուկները իր բազուկովը պիտի ժողվէ, ու զանոնք իր գրկացը մէջ պիտի կրէ» Ես. Խ. 41:

Երկնաւոր Հայրը առաջնորդէ քեզի եւ քու կ'ընենք:

Այս օրինակներէն կը տեսնուի թէ այս տեսակ քարտեր կրնան ամենայն յարմարութեամբ գործածուիլ, ի հարկին տալու սգաւորներու, վշտացեալներու, յոգնածներու, լքեալներու, ծերերու, հիւանդներու, մայրերու, որբերու, կարօտեալներու, դատարկապորտներու, կիրակին աւրողներու, գինեմոլներու, հայհոյիչներու, եւն., եւն.:

Գործին խիստ մեծ ընդարձակութիւն տուող հանգամանքներն են հետեւեալները: 1. Անյարանութեան ակն է: Իւրաքանչիւր քրիստոնեայ, հոգ չէ թէ ինչ եկեղեցւոյ կը վերաբերի, կրնայ անխտիր գործել միեւնոյն ուղղութեամբ, նոյն նախաձեռնարութեամբ եւ նոյն վախճանին համար. եւ արդիւնքը կը վերաբերի մեր ամենուս Փրկչին. ոչ քեզ կամ ինձ, կամ այս եւ այն եկեղեցւոյն, այլ միայն Փրկչին: 2. Ամէն մարդ կրնայ գործել: Մեծ ու պզտիկ կարող են այս գործը յառաջ տանիլ. հարուստ եւ աղքատ, ուսեալ եւ անուս, տկար ու չինական կըրնան յարմար միջոց մը ըլլալ յոյս, լոյս, ճշմարտութիւն եւ մխիթարութիւն տարածել իրենց շուրջը այս պարզ կերպով եւ դիւրին միջոցաւ, միեւնոյն օգտակարութեամբ եւ գրեթէ հաւասար յաջողակութեամբ: 3. Ամէն տեղ կրնայ գործուիլ: Աշխարհ համօրէն դաշտ մ'է այս գործունէութեան: Քաղքի մէջ, գիւղի մէջ, փողոցի վրայ, ճամբու մէջ, պանդոկները, գործանոցներու մէջ, վաճառատանց մէջ, շոգեկառքի եւ շոգեհաւու մէջ, եւն., ամենուրեք կրնաս գտնել լքեալ մը, թշուառ մը, խեղճ մը, եւն.: 4. Ամէն ատեն եւ ամենուր կրնաս ուղղել ջանքերդ: Առաւօտ եւ երեկոյ, կենաց ամէն հասակի եւ վիճակի մէջ, հիւանդի եւ առողջի, մեծի եւ պզտիկի, հարուստի եւ աղքատի, իշխանի եւ չինականի կրնայ մատուցուիլ, այնպէս որ երեւակայել կարելի եղածին չափ ընդարձակ գործ է այս: Երբ որ անչէն եւ պարագային յարմարութեանը նայելով գիտէ ընդհանրապէս արդիւնք մը յառաջ բերել ընդունողին մտաց եւ սրտին վրայ, ու այսպէս այս ընդարձակ դաշտին մէջ, այս պարզ միջոցով եւ այս դիւրին գործունէութեամբ կարելի է թշուառ մը երջանկացնել, լքեալ մը քաջալերել, մոլորեալ մը ուղղել, տխուր սիրտ մը զուարթացնել, հառաչներ դադրեցնել, արցունքներ սրբել, հիւանդ մը սիւսիւնել, հոգի մը փրկութեան առաջնորդել, եւն.:

Վասն որոյ, այս գեղեցիկ, դիւրին եւ խիստ օգտակար դրութիւնը ծանօթացնելով Տաճկաստանի Աւետ. եկեղեցեաց, փափաքս է հրաւիրել անոնց ուշադրութիւնը այս կերպով ինքզինքնին գործունէութեան մէջ դնել իրենց Փրկչին այգւոյն մէջ եւ մաս ունենալ աշխարհի աւետարանչութեան փառաւոր գործին մէջ: Թող եղբայր մը իր գրպանը ունենայ այս քարտերէն դէթ կիրակի օրեր. եւ ժողովի գացած կամ անտի դարձած պահուն արթնութիւն ունենայ զանոնք գործածելու: Չանայ ձանչնալ իր պատեհութիւնները եւ յօգուտ վարել զանոնք եւ պիտի գտնէ թէ անոնք բաղմաթիւ են իր շուրջը. եւ միշտ առիթ պիտի գտնէ ինքզինքը օգտակար ընծայելու. այնպիսի առիթներ որ առաջ չէին զարներ իր մաքին այժմ պիտի տեսնէ թէ պայծառ ու զուարթ կը ներկայանան իր առջեւ: Դատարկ բնութիւնը թեւադրութիւններով լեցուն պիտի գտնէ եւ զանդաղ կեանք մը ժրջան գործունէութեան պիտի փոխարկի. թմրած եւ

կեղեցի մը եւս պիտի սկսի ոգեւորիլ կենդանի եւ գործունեայ անդամներով, եւ «Տէրը օրէ օր փրկուածները պիտի աւելցնէ եկեղեցիին» Զարթեր փորձել այս կերպը. ըստ իս անոր առաջին փորձը պիտի ցուցնէ թէ իւրաքանչիւր քրիստոնէի առջեւ եւ շուրջը բազմաթիւ առիթներ կան Փրկչին ծառայելու եւ անհուն ասպարէզներ կան օգտակարութեան, եւ ո՛վ գիտէ թէ լո՞րն աւետարանի մը քանիններու դարձին եւ փրկութեանը միջոց մը պիտի ըլլայ: Ո՛վ գիտէ լո՞րն աւետարանի մը քանիններ պիտի ունենայ իր մահուան անկողնոյն շուրջը վկայող թէ «այսինչ օրը ինծի այսինչ խօսքերը պարունակող քարտ մը տուիր. ա՛հ այն իմ սրտիս ազդեց. տարակոյսս ցրուեցաւ, վախս փարատեցաւ, ինձ նոր լոյս ծագեց. ես այն օրէն ուխտեցի նոր կեանք մը վարել եւ դառնալ իմ Փրկչիս» Թող մեր երկրին քարոզիչ եղբարք բացատրեն ժողովրդեան այս կերպ աւետարանութեան դիւրութիւնն ու առաւելութիւնները եւ յանձնարարեն զանի: Թող եկեղեցիք որդեգրեն այս սկզբունքը եւ խնդիրներ ընեն եւ կը հաւատամ թէ Տպագրական Մասնաճիւղը ուրախութեամբ պիտի լեցունէ իրենց պէտքերը եւ պատրաստէ յարմար քարտեր այս նպատակին համար: Ես կը հաւատամ թէ այս դժուարին ժամանակներուն մէջ երբ բազմաթիւ կարօտեալներ եւ վշտալից անձինք կը թափափին մեր շուրջ, սքանչելի առիթներ պիտի ընծայեն մեր եղբարք եւ քերք բարի գործունէութիւն այս պարզ եղանակաւ:

Ուսթըր, Մաս. Գ. Կ. ԲԵՐԼԻՆԱՆ

ՏՈՒ. ՅԱԿՈԲՈՍ ԷՏ. ԿԻՐԱՎՈՍԵԱՆ

Կոստանդնուպոլսոյ Հայ Աւետարանական ժողովուրդը մօտերս թանկագին կորուստ մը ունեցաւ յանձին Մեծ. Տոգ. Յակոբոս ԷՖ. Կիրակոսեանի:

Հանգուցեալը բնիկ Նիկոմիդացի էր, եւ որդի բարեպաշտ եւ կաթողիկոս մօր մը որ ջերաջերմ կը սիրուէր ոչ միայն հանուր Աւետարանական ժողովուրդէն իրեւ մայր Իսրայէլի մէջ, այլ բոլոր ազգայիններէն, եւ որուն մայրական բարի յատկութիւնները մօտէն ճանչնալու հաճոյքն ունեցած եմ հովուական պաշտօնէութեամբ անդ: Յիշեալ գործովալի մայրը թէպէտ տարիներ յառաջ իւր մահկանացուն կնքած էր, սակայն իւր սիրելի յիշատակը թողած էր յանձին սիրեցեալ որդւոյն որ նոյնպէս կնքեց իւր մահկանացուն ի հասակի վաթսուն ամաց:

Տոգ. Յ. Կիրակոսեան իւր մօրը սիրաւորեց բաղձանքովը եւ հանրածանօթ Տէր Յարութիւն բարեպաշտ քահանային հոգածութեամբը առաջնորդուեցաւ իւր պատանեկութեան դեռատի հասակին մէջ վերապատուելի Տոգ. Ս. Համլինի-Աստուածաբանական վարժարանի Պէպէք: Այս վարժարանին մէջ հիանալի կերպով ի վեր հանուեցան իւր մտաւորական եւ բարոյական բարձր կարողութիւնը: Գիտական ուսմանց եւ Անգղիերէն լեզուի հմտութեան մէջ թերեւս չկար մէկն իրեն ժամանակակից որ գերազանցէր զինքը: Աստուածաբանութեան մէջ դասակից էր հանգուցեալ Պատ. Մարտիրոս Շմաւոնեանի եւ Պատ. Թովմաս Պոյաճեանի որք այնքան փայլուն կերպով վարեցին իրենց պաշտօնէութիւնը: Եւ ինչպէս որ վսեմ. Յակոբ ԷՖ. Պոյաճեան թաղմանը առթիւ յիշեց, դպրոցին ամէն կարգի աշակերտաց վրայ ունեցած հայրական բարձր հոգածութեանը համար կը կոչուէր «տէտէ»:

Յամին 1856, Նրիմի պատերազմին տոնը դեռ ուսանող ըլլալով Նրիմ գնաց Անգղիացւոց հետ իբրեւ թարգման, եւ շատ հաճելի եղաւ: Տոգ. Կիրակոսեան իւր դպրոցական ընթացքը աւարտելէ զինի ամուսնացաւ Նիկոմիդիոյ Գարակէօզեան բարեհամբաւ գերդաստանէն Օր. Բարբին Գարակէօզեանի հետ որ բարեպաշտ եւ դաստիարակեալ օրիորդ մըն էր: Բարեբաստիկ ընտանիք մը կազմուելով Տոգ. Կիրակոսեան մտաւ քարոզչական պաշտօնին մէջ եւ բազում տարիներ սոյն հոգեւորական պաշտօնը պատուաբեր կերպով վարեց: Ազգայնոց մէջ շատ համակրելի էր իւր ընկերական հաճոյական կենցաղավարութեամբը եւ պերճիմաստ աստութիւններովը: Նոյնպէս եւ Կոստանդնուպոլսոյ մէջ, բազում բարեկամներ ունէր ամէն դասակարգի մարդոց մէջ, որոնք մեծապէս կ'ողբան իւր մահը: Հանգուցեալը անկախ ոգի մը կը կրէր: Կ'ուզէր իւր աշխատութեամբ իւր ապրուստը ճարել եւ ձրիաբար քարոզել զխաչեալն Քրիստոս: Այդ տենչը զինքը մղեց դէպ Ամերիկա բռնկական արհեստը ուսանիլ եւ վերադառնալով հայրենիք՝ աշխատիլ Տեառն մերոյ գործին մէջ: Եւ այսպէս ըրաւ: Յամ հաւատարիմ եղաւ: Բարեկամաց Առաքելութեան կամ Աւետարանչական Տանը մէջ մեծ աշխատաւոր մըն էր թէ՛ հոգեւորական ժողովմանց մէջ եւ թէ՛ կիրակնօրեայ դպրոցին մէջ: Կրնանք ըսել թէ ինք հաստատութեանը մէջ քարոզչական կեդրոն մըն էր: Բառին ճշգրիտ նշանակութեամբը անձնուրաց հետեւող մըն էր Քրիստոսի: Իւր բռնկական արհեստովը աղքատաց բարեկամը եղած էր, եւ առաւել քան զայս, մարդկութեան բարեկամը ըլլալու տենչը մղեց զինքը մեծ աշխատութեամբ եւ զո՞ղովութիւններով «ԲԱՐԵԿԱՄ ԵՄԵՆԵՑՈՒՆ» բռնկական գիրքը ի լոյս ընծայել որուն մէջ ոչ միայն կը տեսնուի իւր բռնկական հմտութիւնը եւ անխնջ գործունէութիւնը, այլ եւ հայ գրականութեան փայլը եւ ճոխութիւնը: Իւր վտանգաւոր հիւանդութենէն դեռ նոր ապաքինած էր, եւ կարող չէր տունէն դուրս ելլել, բայց երբ իրեն կոչուեալ եղաւ հիւանդի այցելու, իւր բնական աշխուժութենէն մղեալ գնաց հեռաւոր տեղ մարտ ամսուան խիստ ցրտագին օրուան մը մէջ, եւ առջի հիւանդութիւնը դարձեալ յարձակելով իւր ուժով թափ մարմնոյն վրայ չկրցաւ անոր տոկալ: Այո, մարդկութեան բարեկամն էր. ինչ որ կ'ընէր զրամի զօրութեամբ մղուած չէր ընեն, այլ մարդկութեան սէրէն բռնաբառեալ: Մտաց բարձր կարողութեանց հետ ընդարձակ սրտի ազնիւ յատկութիւններն ալ ունէր: Հանգուցեալը Պէպէքի ուսման արանի սանուց մէջ ամենէն աւելի ընդունած էր մեծանուն ուսուցչապետին, Տոգ. Համլինի, տիպարը: Կրնանք ըսել թէ հայկ. նախնական ուսման համար մըն էր ամենայն նկատմամբ: Տոգ. Յակոբոս Կիրակոսեան իւր պատանեկութենէն մինչ ցվախճան կենաց բարոյական անբասիր կեանք մը անցուցած է, որուն վրայ հրեշտակաց հետ միասին կրնանք ծագկեփուշներ նետել: Եւ ոչ միայն այսչափ, այլ եւ առաւել քան զայս, հոգեւոր քրիստոնեայ մըն էր: Կը թուէր թէ հանդերձեալին համար կ'ապրէր եւ ոչ թէ ներկային համար: Կը թուէր թէ իւր հոգւոյն թռիչներով հոգեւոր մթնոլորտի մէջ կը թռչէր:

Իւր հիւանդութեան միջոցին քանիցս խնդրած էր որ երգուի սա երգը. «Փրկչին

խաչին ներքեւը կ'ուզեմ առնել կայան» որ նաեւ երգուեցաւ թաղման պաշտաման ատենը: Սրտառուչ վայրկեան մըն էր ան, որ նորոգապէս մեզի կը յիշեցնէր Քրիստոսի պանծալի խաչին զօրութիւնը եւ այս առթիւ վերապատուելի Ա. Կոստանդեան, իւր ուշադրութեանը առարկայ ընելով սոյն սրտառուց երգը յոյժ ճանողաբար ըսաւ. «Ահա մարդ մը որ յիսուն տարուան փորձառութեան վերջը կը յայտարարէ թէ զղջացած չէ իր քրիստոնեայ ըլլալուն համար, սխալած չէ իւր այս ընտրութեանը համար»:

Արդ, կ'աղօթենք որ Ամենակալն Աստուած, որքոց Հայրը, իւր հօր բազուկները տարածէ որքոց վրայ, եւ անոնց խոցոտեալ փափուկ սրտերը բուժէ:

Դպրոցակից եւ անկեղծ բարեկամ հանգուցեալոյն
Կ. պոլիս ԿԱՐԱՊԵՏ ԳԱՐԻԲԵԼՅԱՆ

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ՌԻՍՈՒՄԵՆՍԻՐԱՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԶԲՈՍԱՐԱՆԸ

Ականաւոր անձերու մոլութիւնները հասարակաց գայթակղութիւն կը պատճառեն, եւ կործանման կը մղեն զանոնք՝ որոնք բնականէն հակամէտ են յայն: Աւետ. Բերկի 78-րդ երեսին մէջ Ուսումնասիրաց ընկերութեան զբօսարանի նկատմամբ գրածներս հաստատելով հետադայն ցաւ ի սիրտ կը յաւելուի:

Մարտ 23 Աւագ Շարաթ օրն անուշտեան ժամը 3ին վերոյիշեալ զբօսարանը լի էր իւր ամէնօրեայ յաճախորդներով: Պրուսայի քրիստոնէից ձեռքը եղող բոլոր գինեւորներու եւ զբօսարաններու սովորական խաղերը դադրած էին յարգելու այն սուգը՝ ինչպէս կը յարգէր բոլոր քրիստոնեայ աշխարհ ի յիշատակ թաղման Փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ուրախութեամբ կը կարծուէր թէ մեր Ուսումնասիրաց Ընկերութեան զբօսարանն ալ պիտի յարգէր այս կրօնական սուրբ պարտականութիւնը, ինչպէս յաճախորդներուն ամէնէն ալ առանց խաղի եւ առանց ոգելից ըմպելիի միայն ընթերցանութեամբ կը զբաղէին: Այս պահուն վերոյիշեալ ընկերութեան տնօրէն Ժողովի Պ. ատենադպիրը, նախկին անդամներէն միոյն հետ ընկերացած, ներս մտաւ նստած չնստած Պ. ատենադպիրն ծառայի հրամայեց որ նարտ մը բերէ: Ծառայն զարմացմամբ եւ տիրոջ հրամանին հնազանդելու ստիպմամբ նարտը բերաւ: Մեր խելացի աղաները սկսան շէշ-շէշ Կի-Կի խաղալ մինչդեռ ներկայ բոլոր երիտասարդութիւնը պէգանօք եւ արհամարհանօք կը դիտէր զանոնք, եւ անհամբերութեամբ կ'ուզէր անոնց իմացնել իրենց թերութիւնը: Քիչ մը վերջը անոնց նայելով ուրիշներ ալ սկսան խաղալ որով այն օրն ալ դժբաղդաբար խաղամոլութիւնը շարունակեց ամէն օրուան պէս մինչեւ երեկոյ չնորհիւ վերոյիշեալ ուսումնասիր. աղաներու:

Ամէն վիճակի մէջ մի եւ նոյն չեն պարտիք բոլոր մարդոց համար, այլ աւելի կը պահանջուի անոնցմէ որոնք աւելի ընդունած են: Զպարտիս ճանչնալու համար պէտք է վկայ ունենալ զխիղճ եւ զկրօնս, կ'ըսէ Սգալ: Զանանք Բաբի օրէնք ըլլալ եւ ընկերութեան պատիւը չկորսնցնել:

Պրուսա Ե. Ս. Ա.

ՍԶԴ

Ի գիտութիւն բարեպաշտ ժողովրդեան կը ծանուցուի թէ վաղը, կիրակի, ապրիլ 21/3 մայիս, ժամը 9ին Ը. Թ., Լանկայի Աւետեկեղեցւոյ կողմէ Սբ. Հաղորդութիւն եւ Մկրտութիւն պիտի կատարուի Պայպլէ Հառուսի մատրան մէջ:

Սովորական աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 8ին, Պայպլէ Հառուսի մատրան մէջ: Աղօթքի նիւթն է Դուկ. ԺԵ. 10:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ապրիլ 20 ըստ Յուլի. եւ մայիս 2 ըստ Լւտո 4896

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հինգամսեայ պաշտօնավարութենէ մը ետեւ Մ. Պուրժուայի նախարարութեան անկումը կը ներկայացնէ հանգամանք մը, որով կը տարբերի վերջին 23 տարիներու միջոցին պատահած բազմաթիւ նմանօրինակ դէպքերէ: Հրապարակ կը բերէ խնդիր մը թէ արդեօք նախարարութիւնը խորհրդարանի երկու ժողովներուն միանգամայն այնպէս պատասխանատու է՝ որ հրաժարիլ հարկադրի եթէ անոնց միոյն մէջ պարտութիւն կրէ: Ընդհանուր հասկացողութեամբ՝ այս է Սահմանադրութեան տրամադրութիւնը, եւ այս էր Ծերակոյտին ըսածը: Եթէ ուղիղ է այս տեսութիւնը, նախորդ նախարարութեան պարտականութիւնն էր հրաժարիլ առաջին անգամ որ Ծերակոյտն իր անվտանգութիւնն յայտնեց անոր վրայով: Թերեւս այսպիսի կրկնակ պատասխանատուութիւն մը ցանկալի բան չէ: Շատ մեծ անհաստատութիւն կը պատճառէ նախարարութեան, եւ պարագաներ կրնան պատահիլ երբ նոյն նախարարութեան գրեթէ անհնար ըլլայ երկու ժողովներուն ալ վստահութիւնը վայելիլ: Անգղիոյ մէջ եթէ Լորտերու ժողովը միաձայնութեամբ քուէարկէ նախարարութեան մը դէմ, նախարարութեան ղեկը չտկարանար: Բայց եթէ երեսփ. ժողովը միայն մէկ քուէի մեծամասնութեամբ հակառակի նախարարութեան, այդ պատճառ կ'ըլլայ նախարարութեան անկումը: Սակայն եթէ Ֆրանսայի Սահմանադրութեան մէջ կայ այսպիսի տրամադրութիւն մը, խոհական-չխոհական, նախարարութեան պարտքն է հնազանդիլ անոր: Մ. Պուրժուա եւ պաշտօնակիցները սակայն մերժեցին այդպէս ըմբռնել Սահմանադրութիւնը եւ չհրաժարեցան մինչեւ որ Ծերակոյտը զլացաւ քուէարկել Մատակաս-քարի համար խնդրուած վարկերը, զորս այդ ժողովը հայրենասիրաբար քուէարկելու ամէն անձկութիւն ունէր եւ զորս յետոյ միաձայնութեամբ քուէարկեց նախարարութեան հրաժարելուն պէս: Մ. Պուրժուա իր հրաժարելու դիտաւորութիւնն յայտնեց Մ. Ֆոռ նախագահին, բայց այս քայլին համար տրուելու բացատրութիւնները վերապահեց Երեսփ. ժողովին, որ արձակուած էր մայիս 19ին գումարուելու որոշմամբ, բայց մասնաւոր հրաւիրմամբ ի նիստ գումարեցաւ ապրիլ 23ին: Այն ատեն Մ. Պուրժուա պատմեց իր նախարարութեան հրաժարման պատճառները եւ անմիջապէս յետոյ իր ընկերակիցներուն հետ մեկնեցաւ ժողովարարահէն: Այն ատեն նախկին վարչապետ Մ. Կոպլէ ելաւ եւ դատապարտեց նախարարութեան կարճատեւութիւնը որով տեղի տուին Ծերակոյտին առջեւ, եւ սաստիկ պախաւակեց Ծերակոյտը որ յաւակնեցաւ Երեսփ. ժողովին վստահութիւնը վայելող նախարարութիւն մը տալալի: Ապա ժողովը ձայնի բաւական կարեւոր մեծամասնութեամբ հանրային քուէտուութեան առաջելութիւնն հռչակեց եւ որոշեց ռամկավարական բարենորոգման քաղաքականութիւնն յառաջ տանիլ: Արմատական բոլոր թերթերը կը մեղադրեն նախարարութիւնը Ծերակոյտէն յաղթուելուն համար, մինչ թաւի, Ֆիլարի եւ Տէպի նման ազգեցիկ թերթեր կը խնդակցին Ծերակոյտին հետ եւ կ'ուրա-

խանան դահլիճն անկման համար: Մ. Պուրժուայի իշխանութեան դուրս անցնին անհնար կը թուի, վասն զի հիմա թէ՛ Պահպանողականները եւ թէ՛ Արմատականները կը հակառակին անոր: Ներքին գործոց նախորդ նախարար Մ. Սառիէն՝ Նախագահին հրաւիրուեցաւ նոր նախարարութիւն մը կազմել, բայց շատ դժուարին գտաւ այդ ձեռնարկը: Արմատականներն իրենց աշակցութիւնը կը զլանան ու եւ չենախարարութեան, որ չպաշտպաներ Սահմանադրութեան վերաքննութեան պէտքը: Իրենց փափաքն է Ծերակոյտի ժողովը ամբողջովին բնաջինջ ընել եւ միայն մէկ ժողովով խորհրդարան մը ունենալ: Հիմա Մ. Մէլին կ'աշխատի նախարարութիւն մը կազմել, եւ յոյս կայ որ յաջողի: Նորագոյն հեռագրալուր մը կը հաղորդէ թէ Մ. Մէլին յաջողած է կազմել նոր նախարարութիւնը: Մ. Հանօթօ Արտաքին գործոց եւ Զօր. Պիլեօ Պատերազմական նախարար եղած են:

—Հանգուցեալ Պարոն Հիբլի հարստութիւնը կը հաշուուի 400 միլիոն ֆրանք բաց ի հաստատուն կալուածներէն, որոնց արժողութիւնն է 23 միլիոն ֆրանք: Այս հաշուին մէջ չէ 100 միլիոն ֆրանքը, զոր հանգուցեալը կը համարէր սեփականութիւնն իր մէկ հատիկ որդւոյն, Լուսիէնի, որ 1887ին մեռաւ 30 տարեկան հասակին մէջ: Պարոնն այդ գումարն ամբողջովին նուիրեց Հրեաները Քանաւայի եւ Արձէն-թիւնի Հանրապետութեան մէջ տեղաւորելու պաշտօն ունեցող գաղթային ընկերութեան, Կալիֆիոյ եւ Ռուսիոյ մէջ հաստատուած դպրոցներու եւ Եւրոպայի այլ եւ այլ քաղաքներու եւ Նիւ Եորքի կարօտեալներուն: Երկու բողոքական մանչեր, մին հիմա 18 տարեկան եւ միւսը 16, Պարոնն եւ Պարոնուհիէն նկատուեցան իբրեւ իրենց տղաքը, թէպէտ օրինաւորապէս չորդեգրուեցան ձեւակերպական դժուարութիւններու պատճառաւ, եւ պիտի խնամուին դեռ իբրեւ անոնց պաշտպանեալները: Սակայն հանգուցելոյն մեծ հարստութիւնը մարդասիրական գործի պիտի նուիրուի, մէկ մասն հիմա, մէկ մասն ալ Պարոնուհիին մահէն ետեւ: Տարեկան գումարները զորս բարեսիրական նպատակներու կը յատկացնէր Պարոնը՝ եւրոպական փոքր տէրութիւններէն ոմանց եկամուտէն աւելի էին:

—Հունգարիոյ Հազարամեակի ցուցահանդէսին բացումը այսօր տեղի պիտի ունենայ Պուտափէշթի մէջ ձեռամբ Ֆրանց Եոզէֆ թագաւոր-կայսեր:

—Ձարեւիչին առողջական վիճակն հետզհետէ կը բարւոքի: Ահաւասիկ ապրիլ 22 թուակիր հեռագիր մը. «Քիչ ատենէն պիտի վերսկսի իր պտոյտները չըջակայից մէջ»:

—Պուլուայոյէ առնուած վերջին լուրերն աւելի գոհացուցիչ են: Անցեալ չորեքշաբթի ձակառամարտ մը տեղի ունեցաւ եւ Մաթալէները ծանր կորուստ տալով ցրուեցան:

—Սպանիական նախարարութեան մէկ ժողովին մէջ Սինեոր Քանովաս ըսաւ թէ շատ նշաններ կը ցուցնեն թէ փպտամբներն սկսած են ռազմանիւթի եւ ընդհանուր պաշարի պակասութիւն ունենալ: Ըսաւ թէ 1,500 գիւղացի եկած եւ հնազանդութիւն յայտնած են կառավարութեան:

—Կը յիշուի թէ Մ. Թրիքուփիս մեռաւ Քանի մէջ ի հարաւային Ֆրանսա: Քոյրը հանգուցելոյն մարմինը բերաւ անտի Աթէնք ուր հասաւ անցեալ երեքշաբթի: Կայարա-

նին մէջ մեծ բազմութիւն խոնուած էր եւ թափոր կազմելով դնաց հանգուցելոյն վերջին բնակարանը: Թէ՛ Աթէնք եւ թէ՛ Պիրէոն սուգ ըրին սեւերով պատուելով, եւ հանգուցեալ պետական մարդուն քրոջ վշտակցական այցելութիւններ տրուեցան Յունաստանի Թագաւորէն, դահաժառանգ իշխանէն եւ հարիւրաւոր ուրիշ անձերէ: Յունաստանի ամէն կողմերէն եւ օտարաբնակ Յոյներէն ալ հասան աղգային այս մեծ կորստեան վկայող ցաւակցական հեռագրեր: Թաղումը տեղի ունեցաւ հինգշաբթի, եւ հանգուցելոյն յայտնի բաղձանաց համաձայն առանց ատենախօսութեան եւ առանց ու եւ ցոյցի եղաւ: Եկեղեցւոյն մէջ ներկայ էին Թագաւորը, իշխանները եւ դեսպանական մարմինը եւ խուռն բազմութիւն:

—Անցեալ շաբթու Գերմանիոյ Ռայխսթալը մենամարտելու սովորութեան վրայ վիճաբանեցաւ: Ուշադրութիւն հրաւիրուեցաւ սա իրողութեան վրայ թէ Անգլիոյ մէջ մենամարտի բարձրագոյն, որ Թագուհւոյն հանգուցեալ ամուսնոյն Ալպէրթ իշխանի ջանքով եղաւ, չնուազեցաւ անգլիական սպաներու քաջասրտութիւնը, ոչ ալ անոնց քաջութիւնը պատերազմի դաշտին վրայ: Ընդհանուր ծափահարութեանց մէջտեղ Ռայխսթալը միաձայնութեամբ քուէարկեց սա առաջարկը. «Ժողովը կը խնդրէ դաշնակից գերման կառավարութիւններէն որ իրենց տրամադրութեան ներքեւ գտնուած ամէն միջոցներով դէմ դնեն մենամարտի սովորութեան, որ պատժական օրինաց հակառակ է»:

—Իտալական պաշտօնաթերթերը կը ծանուցանեն թէ Հապէշաստանի հետ հաշտութեան բանակցութիւնները խզուած են: Մէնէլիք թագաւորը թող չտուաւ Սալթահազարապետը մինչեւ որ իր նամակները որով հաշտութիւն առաջարկած էր՝ իրեն վերադարձուեցան Զօր. Պալտիսէրայի կողմէ:

—Ֆէրտինանտ իշխանը, երբ Փարիզ հասաւ, զինուորական պատուով ընդունուեցաւ եւ ցերեկը Մ. Ֆոռի, Մ. Պուրժուայի եւ Ծերակոյտի եւ Երեսփ. ժողովոյ ատենապետներուն հետ տեսակցեցաւ: Մ. Պուրժուա հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ անոր: Կ'ըսուի թէ Ձարը իշխանն հրաւիրած է անձամբ ներկայ գտնուիլ Մոսքուայի թագադրութեան հանդէսներուն: Զորեքշաբթի իշխանը Պերլին գնաց:

—Աւստրիա եւ Հունգարիա դեռ չկրցան համաձայնութեան մը գալ կայսրութեան երկու մասերուն յարաբերութիւնները սահմանող հրամանագրին նորոգման պայմաններուն նկատմամբ: Առ այժմ երկեակ կայսրութեան միացեալ ծախուց հազարին 686ն Աւստրիա կը վճարէ եւ 314ը Հունգարիա: Աւստրիա կը պահանջէ որ այսուհետեւ Հունգարիա հազարին 430ը վճարէ: Հունգարիա ալ արդի կարգադրութեան շարունակման չուզեր հաւանիլ, եթէ Աւստրիա տարեկան երկու միլիոն ֆիորինի գեղջ մը չչնորհէ Հունգարիոյ:

Ընտրական իրաւանց ընդարձակման ծրագիր մը ներկայացուած է աւստրեան Ռայխսթալին, եւ ծրագրին մասերէն ոմանք արդէն ընդունուած են: Վստահապէս կ'աշխատուի որ ամբողջ ծրագիրն ընդունուի քանի մը օրէն:

—Ռուսիոյ մէջ Գըրչի եպիսկոպոսը իր իրաւասութեան ներքեւ գտնուող եկեղեցականներուն շրջաբերական հրամանագիր մը ուղղեց, որ բաւական ուշադրութիւն

կը գրաւէ հաւանօրէն սա պատճառաւ որ շատ կը նմանի Թուրքոյ կոմսին եւ առ հասարակ ուսու եկեղեցւոյ չպատկանողներուն կարգ մը վարդապետութեանց: Բըրչի եկեղեցականներն ապագային մէջ պիտի հրաժարին «ծխախոտ գործածելու զգուշի եւ վատ սովորութենէն, որ բնաւ չվայելի սեղանին սպասաւորողներուն»: Ըստ եպիսկոպոսին, այս սովորութիւնն է «առողջութեան փնտրակար եւ ողջմտութեան հակառակ, եւ մանաւանդ մեծ փորձութիւն մը աշխարհական դասուն»: Նոյն արգելքին տակ կը դրուին նաեւ եկեղեցականներու կիները: Մենք բոլորովին կը համակրինք բարի եպիսկոպոսին նպատակին, բայց կը տարակուսինք որ կարելի ըլլայ բռնի արամատախիլ ընել այսպիսի փնտրակար ունակութիւն մը:

—Թրանսվալի դատարանը մահուան դատապարտեց Բարենորդմանց Յանձնաժողովին հինգ անդամները, որոնց հրաւիրմամբ Տր. Ճէյմսըն արշաւեց ի Թրանսվալ: Ասոնց մին է Մր. Սէսիլ Ռոտտի եղբայր զնդապետ Ռոտտ: Նախագահ Բրիւկըր փոխելով այդ դատավճիռը՝ թիթեցուց դատապարտեալներուն պատիժը:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օսմ. պատուիրակութիւնը որ վեհ. Սուլթանի կողմէ ներկայ պիտի ըլլայ Զարին թագադրութեան հանդիսին՝ կը բաղկանայ պալատական քարտուղար Ճէվատ պէյէ, վեհ. Սուլթանի երեք թիկնապահներէ եւ Արտաքին գործոց նախարարութեան երկու ներկայացուցիչներէ ընդ նախագահութեամբ Փարիզի օսմ. նախորդ զեսպան Զիյա փաշայի, եւ յառաջիկայ հինգշաբթի օր պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս:

Նոյն օր պիտի մեկնի նաեւ Յունաց պատրիարքարանի կողմէ զրկուած պատուիրակութիւնը:

—Ռուսական շոգենաւային ընկերութեան Ռոստով շոգենաւը, որով Զինու կայսեր ներկայացուցիչ Լի Հունկ Զանկ Օտեսոս կ'ուղեւորի, կիրակի երեկոյ Վոսփորէն անցաւ:

—Մեծ շուկայի վերաշինութեան գործն սկսաւ երկուշաբթի: Շինութեանց կը հսկէ Կ. պոլսոյ Բաղադապետութեան ճարտարապետ Փէթրաքի էֆ.: Վերաշինուած մասն է Գալփագճըլար պաշի: Երկուշաբթի Մեծ շուկայի վերաշինութեան յանձնաժողովը Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան պաշտօնատան մէջ գումարեցաւ նոյն նախարարութեան հաշուակալ Սաատի պէյի նախագահութեամբ, վասն զի նախարարը չկրցաւ ներկայ ըլլալ: Ներկայ էին շուկայի խանութպաններուն կողմէ ընտրուած երկու մահմետական եւ երկու քրիստոնեայ պատգամաւորներ: Ժողովը որոշեց որ շինութիւններն յառաջ տարուին Հանրօգուտ գործոց նախարարութեան երեք ճարտարագէտներու հսկողութեան ներքեւ: Երեւմտական նախարարութիւնն արգէն Հանրօգուտ գործոց նախարարութեան ղըրկած է 5,000 օսմ. ոսկի իբր նպաստայդ շինութեանց: Էվզաֆի նախարարութիւնը եւ Բաղադապետութիւնն ալ քիչ ժամանակէն պիտի ղրկեն իրենց նպաստները:

—Կառավարութիւնն հաւանեցաւ 42 տարի եւս երկարել Ղալաթիոյ Թիւնէլի ընկերութեան պայմանագրով, որ կը լրանայ 20 տարիէն: Ընկերութիւնն ալ իր կողմէ

կառավարութեան կը խոստանայ իր հասոյթէն եւ Ղալաթիոյ եւ Բերայի մէջ ունեցած տուններուն եւ խանութներուն եկամուտէն հարկերն 5 վճարել փոխանակ 11ի եւ այլ եւս չպահանջել այն գումարները զորս իրեն կը պարտի հիմա երեւմտական գանձը:

—Մուրացիկները կը շարունակեն ընդունուիլ Համադզային Անկիւանոցը: Յատկապէս պաշտօնեաներ կարգուած են փողոցներու մէջ մուրալն արգելելու եւ ամէն անկարող մուրացիկ Անկիւանոցը ղրկելու համար: «Գալով» կ'ըսէ Սաաթ, «անոնց որ կը շահագործեն հանրութեան ողորմած սիրտական զգացումները, այսինքն անոնց որ առողջական լաւ վիճակ ունին եւ կըրնան գործել, հիմա փողոցներու մէջ չեն երեւիր բռնուելու վախով: Կը յուսան թէ վերոյիշեալ տնօրինութիւնը գործադրելու նպատակաւ կարգուած պաշտօնեաներուն արթնութիւնը ժամանակ մը ետքը պիտի թուլնայ եւ թէ այն ատեն կարող պիտի ըլլան իրենց շահաւէտ գործը վերսկսելու»:

—Գոհիսարէ կը գրուի թէ տեղային իշխանութիւնները որոշեցին վերջ մը տալ դաւաճին անտառներուն մէջ գիւղացւոց գործած աւերումներուն եւ փճացումէ իրկել մայրի ծառի երեւմիս ընդարձակ անտառներուն մնացորդները: Երկար ատենէ ի վեր գիւղացիները սովոր են անգթօրէն կտրել ծառերը եւ տանիլ ատաղձը: Երբեմն ալ այրել անտառները որպէս զի արօտավայրեր կազմուին: Դեռ վերջերս 9,000 մայրի տապալուեցան, որոնց մեծ մասը խոշոր ծառեր էին:

—Սիւրիոյ Զօր գաւառին մէջ մարախներ երեւցան: Պէնի Համիտի գիւղացիները 4,000 հազարակրամ ծանրութեամբ մարախ սպաննեցին:

—Վերջերս ըսուեցաւ թէ Ռումէլիի նահանգաց քննիչ յանձնաժողովը Թիքլէշի մէջ քննական պտոյտին ատեն երեւան հանած է կարգ մը զեղծումներ եւ թէ այդ կողմերու ազդեցիկ ընակիչներէն ոմանք իւրացուցած են անտէր մնացած կարգ մը կալուածներ որ Էվզաֆի կը պատկանին ըստ օրինի: Ապացուցուած է թէ այդ անձներէն մին ապօրինաւոր կերպով տիրացած է ոչ նուազ քան 73 խանութի եւ 2 խանի, որոնց տարեկան հասոյթը կը հասնի 230 ոսկւոյ գումարին: Նոյն անձը Թիքլէշի Բէֆէիին հետ ընկերակցութեամբ գրաւած է նոյնպիսի 12 խանութ: Նոյն կողմերու Մարինա անուն տեղւոյն կրթական խորհրդոյ քարտուղարն ալ իւրացուցած է կարգ մը այգիներ եւ արտեր: Հարցաքննութիւնը կը շարունակէ:

—Գալ շաբթու զինուորական յանձնաժողով մը մայրաքաղաքէս Անատոլու պիտի երթայ Համիտիէ հեծեալգորաց գունդերը օչըքէ անցընելու:

—Ռումէլիի նահանգաց համար պատրաստուած բարենորոգմանց ծրագիրը, որ երեքշաբթի պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ մամուլ միջոցաւ, վեց հատուածի բաժնուած է, որոնց խորագիրներն են Ընդհանուր կազմակերպութիւն, Բնութիւնը, Դատական եւ կրօնական Գործեր, Հանրային Ապահովութիւն, Հանրօգուտ եւ Կրթական Գործեր, Տուրքեր: Առաջին մասին մէջ կը ցուցուի թէ ոչ-մահմետական ժողովուրդները արժանապէս ներկայացուցիչ պիտի ունենան վարչական ժողովներուն մէջ: Երկրորդ մասը կը պարունակէ ընդհանուր կանոններ վարչային, դատական

եւ երեւմտական մնայուն քննիչներու համար: Երրորդը կը վերաբերի դատական ձեւակերպութիւնները փոխարինող եւ նոր եկեղեցիներու շինութեան եւ ամբողջովին կամ մասամբ փլած եկեղեցիներու վերանորոգման հրամանի վերաբերեալ տնօրինութիւնները զիւրացնող միջոցներու: Զորրորդը որ երկու մաս ունի, նախ կը ծանուցանէ թէ ոչ-մահմետականներ ալ ոստիկան զինուոր պիտի կրնան ըլլալ եւ երկրորդ կը ծանուցանէ թէ հրձիգութեան պարագաներու մէջ հրդեհի վայրին ընակիչները պարտաւոր պիտի ըլլան կամ ոճրագործը գտնելու եւ կամ փնտրելուն փնտսն հատուցանելու: Հանրօգուտ եւ կրթական գործերու վրայ խօսող հատուածին մէջ կ'ըսուի թէ գիւղային տարրական դպրոցներու թիւը պիտի շատցուի եւ անոնց եւ անոնց մէջ գտնուած ուսուցիչներու վիճակը պիտի բարելոքուի: Կ'ըսուի նաեւ թէ բռնի աշխատութիւն պիտի գործածուի ճամբաներու եւ կամուրջներու շինութեան համար, եւ նահանգներու մէջ առեւտրական, երկրագործական եւ ճարտարագործական ժողովներու կազմութեան եղանակը կը ցուցուի: Հինգերորդ հատուածը տուրքերու վրայ կը խօսի եւ ի մէջ այլոց կը տրամադրէ թէ կարօտ անձեր իրենց պարտքերը մաս մաս պիտի վճարեն, ճարտարագործական կամ առեւտրական գործերով չգրադող հողագործներէ եկամուտի տուրք (Լէֆէֆէ) պիտի չառնուի, զինուորական տուրքը պիտի բաշխուի վճարողներուն պարագաներուն կամ կարողութեան համեմատ, եւ թէ ամէն տարի տրոց այդ բաշխման ժամանակ երեւմտական պաշտօնեայ մը ներկայ պիտի ըլլայ ամէն ժողովրդի տեղային ժողովին կամ խորհուրդին, որպէս զի պատրաստէ այն տոււարը կամ ցանկը որուն համեմատ յետոյ պիտի գանձուի տուրքը կառավարութեան մարդոց ձեռամբ:

—Երեքշաբթի կէսօրէն ետքը Ղալաթիոյ մէջ բաւական յուզում յառաջ եկաւ ոճրագործութեան մը պատճառաւ: Ոստիկան Մէհմէտ էֆ. կասկածելի երեւոյթով երկու մարդ տեսնելով Ենի իւանի մօտերը, Վոյփոտայի պահականոցը դնաց եւ վերագործաւ իջաւ էֆ. անուն ուրիշ ոստիկանի մը հետ: Սա ճանչնալով անոնցմէ մին իբրեւ Լեւոն անուն ոճրագործ մը փորձեց բռնել զայն: Այս միջոցին միւս կասկածելի անձը խանվէճի Յովսէփ կամ կարապետ կրակ ըրաւ իւանի էֆ. վրայ, որ անմիջապէս մեռաւ զլիւն վիրաւորուելով: Երկու շարան գործներն ալ բռնուեցան: Ասոնց միւս երկու ընկերները, Սմբատ եւ Մարտիրոս ալ, որ փախած են կը փնտրուին եւ եթէ տասն օրէն եղեռնադատ ատենի չներկայանան, ի բացակայութեան պիտի դատուին, քաղաքային իրաւունքներէ պիտի զրկուին, եւ իրենց ինչքերը արգելքի տակ պիտի դրուին:

—Երուսաղեմայ պատրիարքական փոխ խանորդ Տ. Սիմէոն արքեպիսկոպոս Մէֆթեան անցեալ շաբաթ օր վախճանեցաւ: Կիրակի տեղի ունեցաւ հանգուցելոյն օծումը եւ յուզարկաւորութիւնը մեծ հանդիսիւ եւ խուռն բաղմութեան ներկայութեամբ: Հանգուցեալը քանի մը անգամ Հայոց պատրիարքական տեղապահ եղած էր:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Ապրիլ 20/2, 1896

Գոնստիտէ	22 27
Բումբիլի երկաթուղի	112
Թահվիլթը Օսմանիէ	89

ԴՐԱՄԱ, ՕՍՄ. ՈՍԿԻՆ 100Է

Մէծիւթի	108 15	Ռումէլի բոլ	90
Մէթալի	98	Նաբոլէն	87 28
Պէշի	103 20	Գրիմի	54 40
Ալթուր	103	Անգլ. ռուբլ	140 16
Մանր արծաթ	403	Մանիթ թղթ	8 60

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՒ ՊՅՈՒՅԵԱՆ

Ֆինանսներու նոգուղը, Ամերիգան Խան